

Univerza v Ljubljani

Fakulteta
za računalništvo
in informatiko

Aplikacijska plast

© Mojca Ciglarič

Omrežne aplikacije so razlog za obstoj omrežij!

Omrežne aplikacije

- 80. leta: tekstovne (e-pošta, oddaljen dostop, prenos datotek, novice, klepet)
- Sredi 90. let: aplikacija SPLET
- Večpredstavne aplikacije: pretočni video, spletni radio, spletni telefon, video konference...
- Večuporabniške omrežne igre
- Okrog 2000: IM (takojšnje sporočanje) in P2P izmenjava datotek
- Danes: družabna omrežja, oblachno računalništvo
- Kaj je “*killer*” aplikacija?

Temeljna načela omrežnih aplikacij

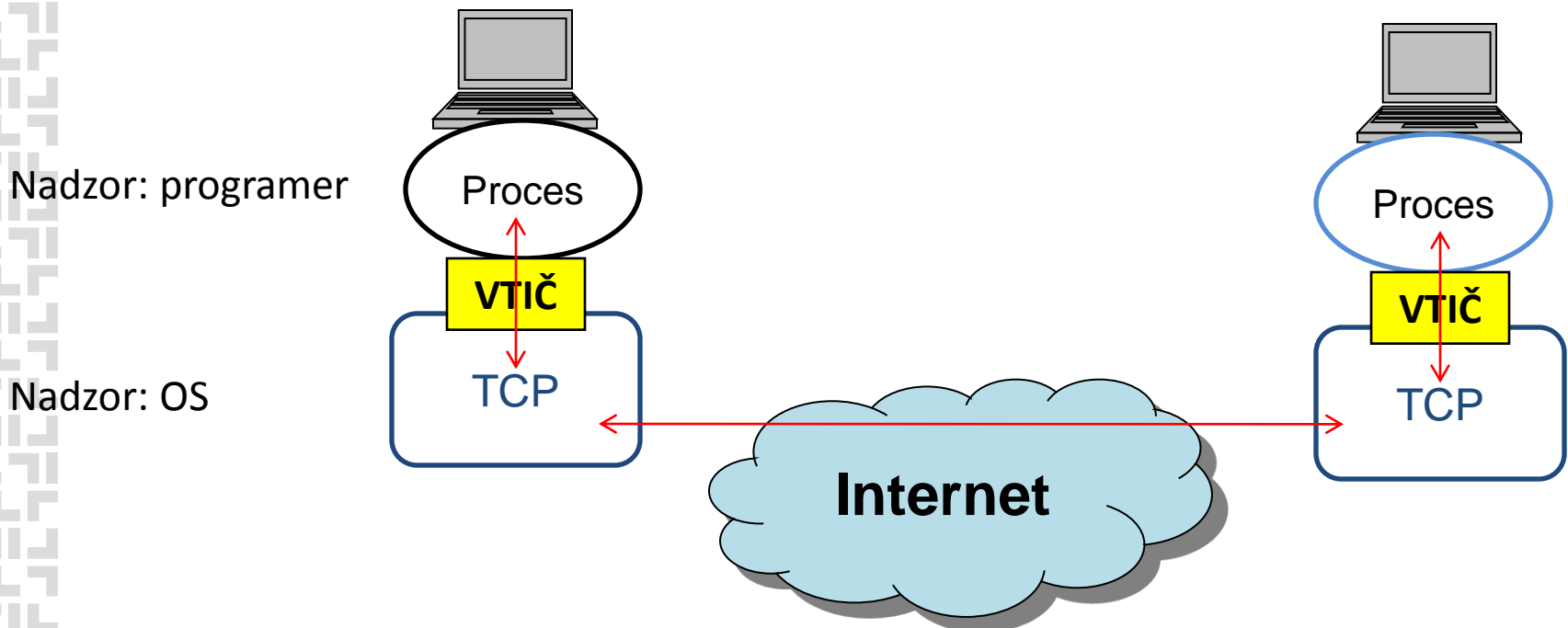
- Teče na več **končnih** napravah
- Več (različnih?) programov / procesov
- Primeri:
  - spletni strežnik in odjemalec: strežnik ves čas dostopen, lahko farma; znan naslov. Odjemalci so lahko nedostopni, med sabo direktno ne komunicirajo.
  - P2P: člani so lahko nedostopni. Robustnost, skalabilnost.. Upravljanje je težko.
  - Hibridni pristop (npr. Skype, IM – potreben osrednji strežnik za del funkcionalnosti, ostalo gre P2P)

Komunikacija med procesi

- Komunicirajo procesi, ne programi!
- Proces: program, ki teče na končnem sistemu (“živ” primerek programa; skupek vseh virov, potrebnih za izvedbo programa).
- Izmenjava sporočil.
- Omrežna aplikacija: pari procesov, ki si izmenjujejo sporočila.
Par = odjemalec + strežnik .
- **Odjemalec**: proces, ki sproži komunikacijo.
- **Strežnik**: proces, ki čaka, da ga bo kdo kontaktiral.

Vtiči (socket)

- Vtič je vstopna točka v proces.
- Vtič je **vmesnik** (API) med aplikacijsko in transportno plastjo.

Kako nasloviti proces na drugi strani?

- **Naslov naprave** (host address): IP številka
- **Naslov procesa** (znotraj naprave): številka vrat
- Znane aplikacije uporabljajo znane številke vrat 0-1023 (t.i. *well-known port*), npr.
  - Spletni strežnik: 80
  - Poštni strežnik SMTP: 25
  - Imenski strežnik: 53
  - IRC strežnik: 194
- Več: **`www.iana.org`**

Protokoli aplikacijske plasti

- Protokol določa **pravila za izmenjavo sporočil**.
  - Vrste sporočil (npr. zahteva, odgovor, potrditev...)
  - Zgradbo sporočila (polja, meje med polji...)
  - Pomen sporočila (kaj je v nekem polju)
  - Kdaj in kako proces oddaja sporočila in kako reagira na prejeta sporočila
- Javni (odprti) protokoli, npr. HTTP (RFC 2616)
  - Specifikacije (RFC): www.ietf.org
- Lastniški (zaprti) protokoli, npr. Skype
- Protokol je le DEL aplikacije!

Dopolnite...

Aplikacija	Izguba	Pasovna širina	Časovna občutljivost
Prenos datotek			
E-pošta			
Zvok/ slika v realnem času		Zvok: nekaj kb/s- 1Mb/s Slika: 10kb/s – 5 Mb/s	Nekaj 100 ms
Shranjen zvok/ slika			
Interaktivne igre			
IM			

Dopolnite...

Aplikacija	Izguba	Pasovna širina	Časovna občutljivost
Prenos datotek	NE	Elastična	NE
E-pošta	NE	Elastična	NE
Zvok/ slika v realnem času	DA	Zvok: nekaj kb/s- 1Mb/s Slika: 10kb/s – 5 Mb/s	Nekaj 100 ms
Shranjen zvok/ slika	DA	-II-	Nekaj s
Interaktivne igre	? (DA)	1-10 kb/s	Nekaj 100 ms
IM	NE	Elastična	? (DA)

Uporaba

- **TCP:** SMTP, Telnet, HTTP, FTP, ...
- **UDP ali TCP:** SIP, pretočne aplikacije,...
- **Tipično UDP:** DNS, SNMP, RIP (usmerjanje), telefon (zaprti protokoli)...

Splet in HTTP

- Kar hočeš, kadar hočeš – na zahtevo.
- Osnovni specifikaciji RFC 1945 (HTTP 1.0), 2616 (HTTP 1.1)
- Spletna stran: objekti (html, jpg, applet, audio, flash...)
- Vsak objekt ima svoj URL naslov (gostitelj+pot)
- Odjemalec: http zahteva (request) gre prek vtiča (socket interface) v transportni sistem.
- Strežnik: http odgovor (response).
- TCP poskrbi za potrditve, ponovitve, vrstni red.
- Protokol **brez stanj** (stateless).
  - Stanje = podatki o zgodovini povezave.

HTTP povezave

- Nonpersistent (minljive, ne trajne):
  - Za vsak objekt se vzpostavi nova TCP povezava (zamudno zaradi rokovanja, obremenjuje strežnik)
- Persistent (trajne):
  - Strežnik pusti po pošiljanju povezavo še odprto, po njej lahko pošlje še več datotek
    - Brez cevovodov: odjemalec da novo zahtevo, ko prejme prejšnji objekt
    - S cevovodi: odjemalec da novo zahtevo, ko naleti na referenco na nov objekt (privzeti način).

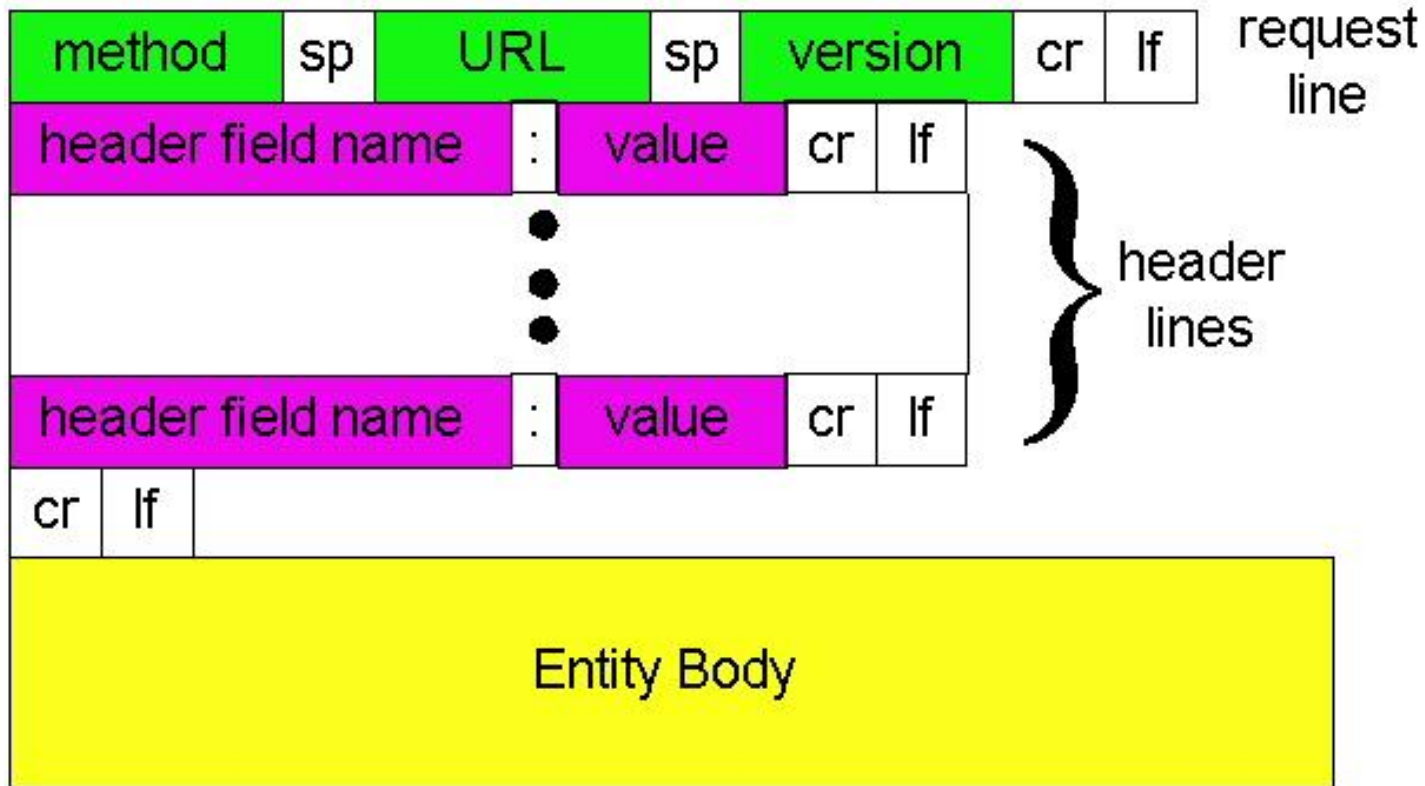
Format sporočila: zahteva

Metoda URL Verzija ← Statusna vrstica- zahteva
Ime polja: vrednost ←
... ←
Ime polja: vrednost ←
[prazna vrstica]
TELO

Vrstice glave
(header lines)

```
GET /sem/ocene.htm HTTP/1.1
Host: marvin.fri.uni-lj.si
Connection: close
...
```

Format HTTP zahteve

HTTP zahteva - metode

- GET: zahteva objekta
- POST: zahteva objekta + deli objekta imajo poslane vrednosti (html forms)
- Obrazec lahko uporabi tudi metodo GET, vrednosti parametrov pa pošilja kot podaljšan naslov
(www.google.si/search?q=kolokvij)
- HEAD: zahteva za HTTP odgovor, vendar brez zahtevanega objekta (razhroščevanje)
- PUT (HTTP 1.1) – upload na strežnik
- DELETE (HTTP 1.1) – brisanje s strežnika

Format sporočila: odgovor

Verzija Status Opis

Ime polja: vrednost

...

Ime polja: vrednost

[prazna vrsta]

TELO

Statusna vrstica

Vrstice glave
(header lines)

HTTP/1.1 200 OK

Connection: close

Date: Mon, 05 May 2011 12:18:23 GMT

Server: Apache/2.2.3 (Debian)

Last-Modified: ...

Content-Length: 13534

Content-Type: text/html

HTTP status

- 1xx: informativne kode (100: Continue)
- 2xx: uspešno (200: OK)
- 3xx: preusmeritev (301: Moved Permanently- prestavljen dokument + vrne novi naslov Location : ...)
- 4xx: napake pri odjemalcu (400: Bad Request – sintaksa; 404: Not Found – ni dokumenta)
- 5xx: napake na strežniku (500: Internal Server Error; 505: HTTP Version Not Supported).

HTTP vrstice glave

- Odjemalec: glava zahteve - odvisne so od
  - Odjemalca
  - Verzije HTTP
  - Jezika ...
- Strežnik: glava odgovora - odvisne so od
  - Zahteve
  - Verzije
  - Konfiguracije strežnika ...

Piškotki

- Specifikacija RFC 2109
- Strežnik brez piškotkov ne loči zahtev različnih odjemalcev.
- Sestavni deli
  - Piškotkova vrstica v glavi zahteve
  - Piškotkova vrstica v glavi odgovora
  - Odjemalčeva datoteka piškotkov
  - Strežnikova zaledna podatkovna zbirka

Scenarij uporabe

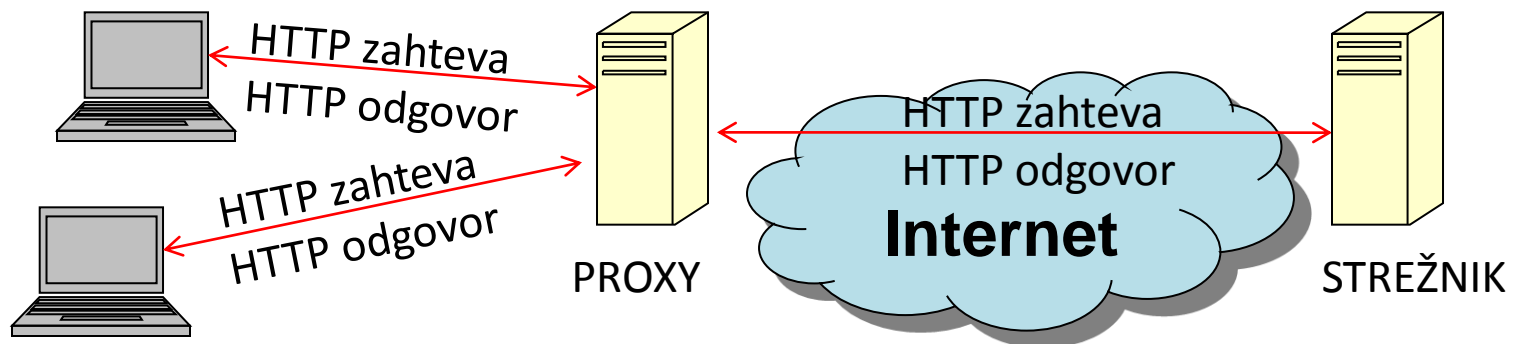
- Odjemalec: HTTP zahteva brez piškotkove vrstice
- HTTP odgovor z vrstico **Set-cookie:1234567** (ID)
- Odjemalec: dopolni datoteko piškotkov in vse naslednje zahteve s piškotkovo vrstico.
- Strežnik shranjuje podatke o uporabniku...
- Nad plastjo HTTP (brez stanj) se ustvari sejna plast (s stanji).
- Bogatejša uporabniška izkušnja (avtorizacija, košarica, stanje – spletna pošta, personalizacija)…, sporno glede zasebnosti.

Vrste piškotkov

- Session cookie – samo za čas trajanja seje (nima roka trajanja)
- Persistent cookie (tracking) – daljši rok trajanja , npr.1 leto
- http-only (ni dostopen skriptom) – manj nevarnosti za krajo
- 3rd party – od strani, katere naslov ni v naslovni vrstici (npr. oglaševalci)
- Zombie cookie – se spet pojavi, ko ga pobrišemo (obstaja rezervna kopija in nek skript poskrbi, da se po brisanju restavrira)
- Kraja piškotka in ugrabitev seje, zastrupljen piškotek in DoS

Posredniški strežnik

- Web cache, proxy server (navadno pri ISP-ju)
- Odgovarja na zahteve namesto strežnikov.
- Ima svoje kopije spletnih strani (samo sveže).
- Ustrezno konfiguriran odjemalec!
- Če proxy strani nima pri sebi, jo zahteva od pravega strežnika.

Zakaj posredniki?

- Manj prometa
- Hitrejši odgovor odjemalcu
- Ozka grla
- MANJ IZPOSTAVLJENI ODJEMALCI (napad, anonimnost)
- Pogojna zahteva (je pomnjena stran zastarela?)
  - metoda **Conditional GET**
  - vrstica glave:
`If-modified-since: Wed, 31 Oct 2007 09:32:22`
  - Strežnik pošlje novo stran ali
`HTTP/1.1 304 Not Modified` (prazno telo)

Prenos datotek - FTP

- Prijava na oddaljeni računalnik + prenos datotek z oddaljenega računalnika k uporabniku in obratno.
- 2 ločeni TCP povezavi na FTP strežnik:
  - Nadzor (vrata 21) na zahtevo odjemalca (trajna): uporabniško ime, geslo, CD ukazi, ukazi za prenos datotek
  - Prenos podatkov – datotek (vrata 20) na zahtevo strežnika (minljiva – za vsako datoteko nova!) – to je aktivni način
- **Protokol s stanji:** strežnik ve, kdo je odjemalec, kateri imenik pregleduje...
- Potreben je odjemalski program (UA)!
- Pasivni način: odjemalec ne more sprejeti povezave od strežnika, zato tudi podatkovno vzpostavi sam

FTP: sporočila

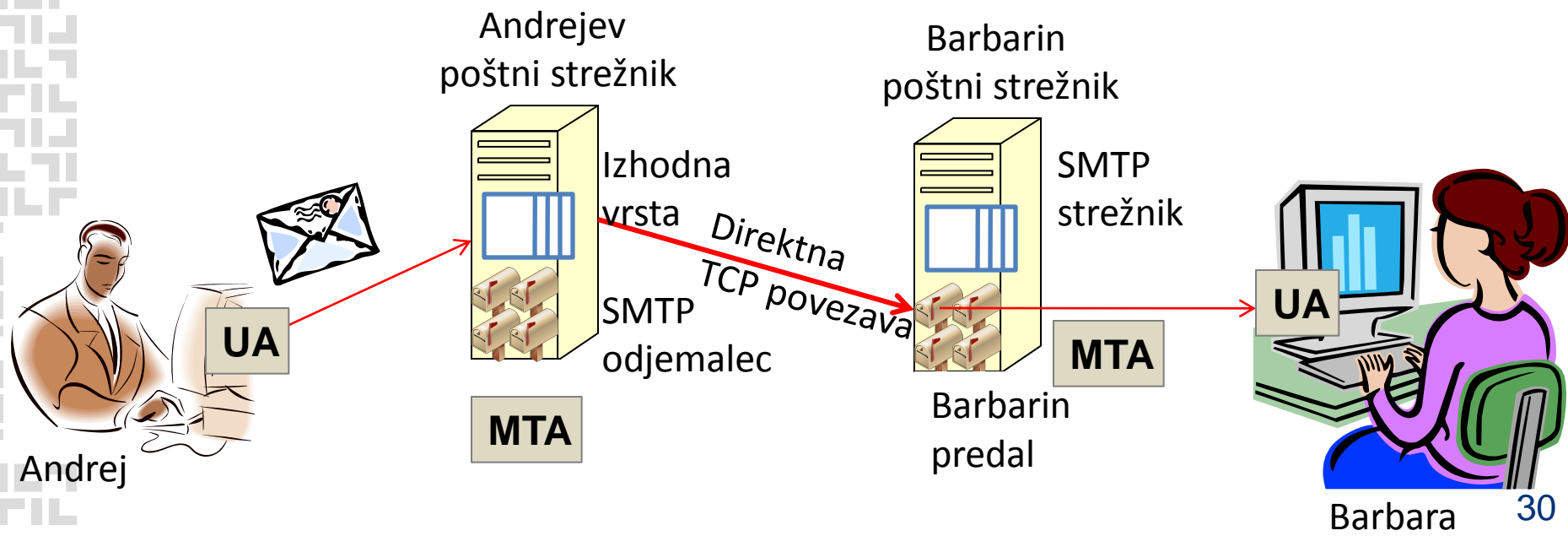
- RFC 959. Nadzorna povezava: 7-bitni ASCII
- Ukazi
  - USER ime; PASS geslo; LIST**
  - RETR ime_dat** (retrieve = get)
  - STOR ime_dat** (store = put)
- (Nekateri) odgovori strežnika
  - 331 Username OK, password required
  - 125 Data connection open, transfer starting
  - 452 Error writing file
  - 425 Can't open data connection

Elektronska pošta

- Poštni strežniki
  - Poštni predali (vhodna pošta)
  - Izhodna vrsta sporočil
- Odjemalski programi (UA): tekstovni, grafični
- Protokol za prenos sporočil (SMTP)
- Pošiljatelj – pošiljateljev UA – pošiljateljev strežnik – prejemnikov strežnik – prejemnikov UA – prejemnik.
- Kaj če pošiljateljev strežnik ni dosegljiv?

SMTP

- RFC 2821. Protokol je star več kot 30 let!
- 7-bitni ASCII (tudi za telo sporočila)
- Binarne priponke je potrebno prekodirati v ASCII. In na prejemni strani nazaj v binarno.

SMTP

- Odjemalec: SMTP strežnik, ki pošilja sporočilo
  - Strežnik: SMTP strežnik, ki sprejema sporočilo
  - Povezava na vrata 25
-
1. Aplikacijsko rokovanje
    - Medsebojna predstavitev
    - Odjemalec: e-mail naslov pošiljatelja in prejemnika
  2. Prenos sporočila (lahko več po isti povezavi)
  3. Rušenje TCP povezave

Primer - SMTP ukazi

S: 220 fri.uni-lj.si   strežnik se predstavi
O: **HELO** email.si   odjemalec se predstavi
S: 250 Hello email.si, pleased to meet you
O: **MAIL FROM:** <miha@email.si>
S: 250 miha@email.si ... Sender ok
O: **RCPT TO:**<mojcac@fri.uni-lj.si>
S: 250 <mojcac@fri.uni-lj.si> ... Recipient ok
O: **DATA**
S: 354 Enter mail, end with "." on a line by itself
O: Zdravo, Mojca!
O: Nujno me poklici, ko prides domov, LP Miha.
O: .
S: 250 Message accepted for delivery.
O: **QUIT**   ali pa zopet MAIL FROM: <...
S: 221 fri.uni-lj.si closing connection

Format sporočila (RFC 822, 2822)

Ime polja: vrednost	From: miha@mojmail.si
...	To: mojcac@fri.uni-lj.si
Ime polja : vrednost	Subject: Poklici me
[prazna vrsta]	
Telo sporočila	Zdravo, Mojca!
	Nujno me poklici, ko
	prides domov, LP Miha.

Vrstice glave
(header lines)

Pomembno: razlika med SMTP ukazi in polji v glavi!

Prejemni strežnik

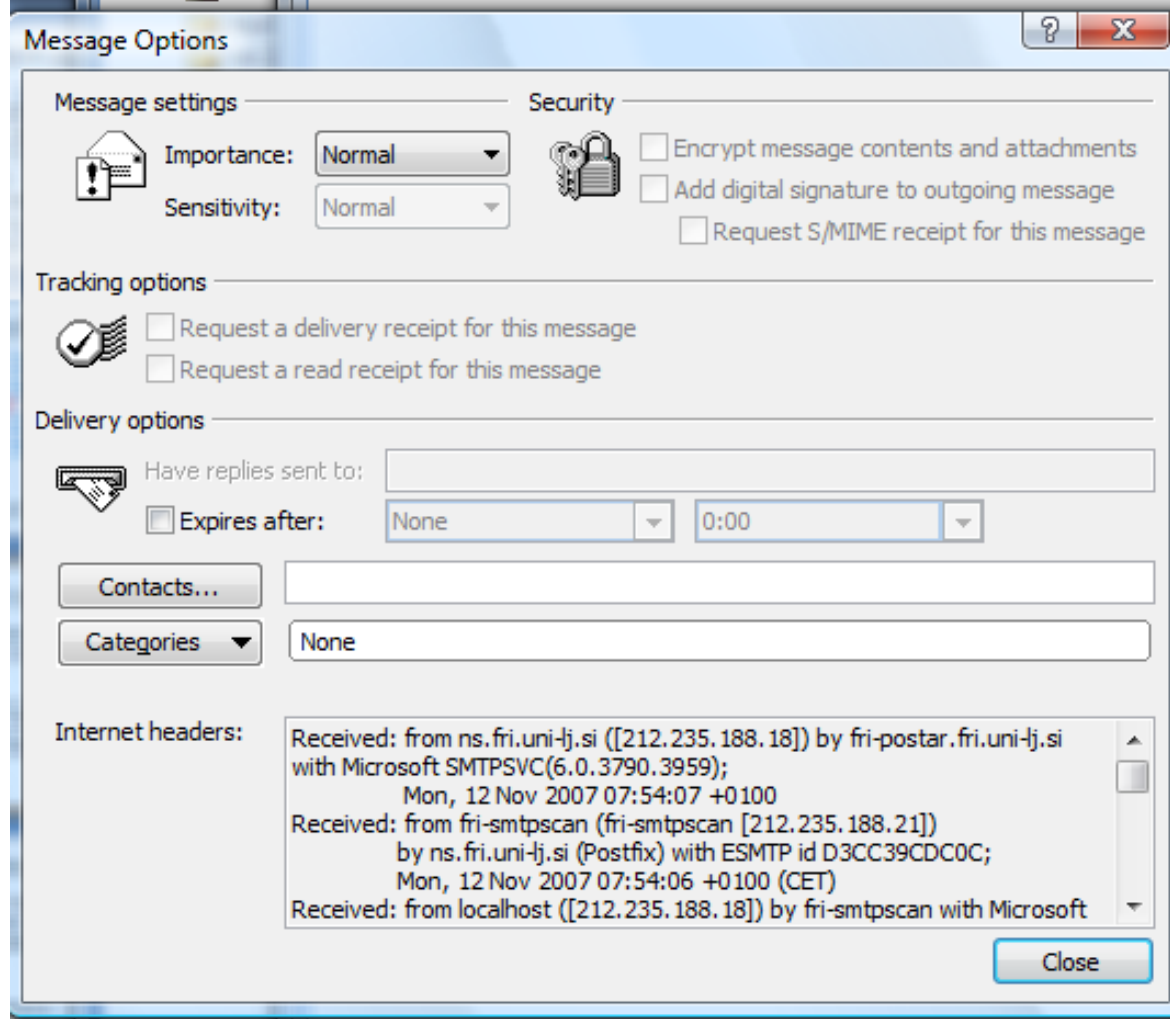
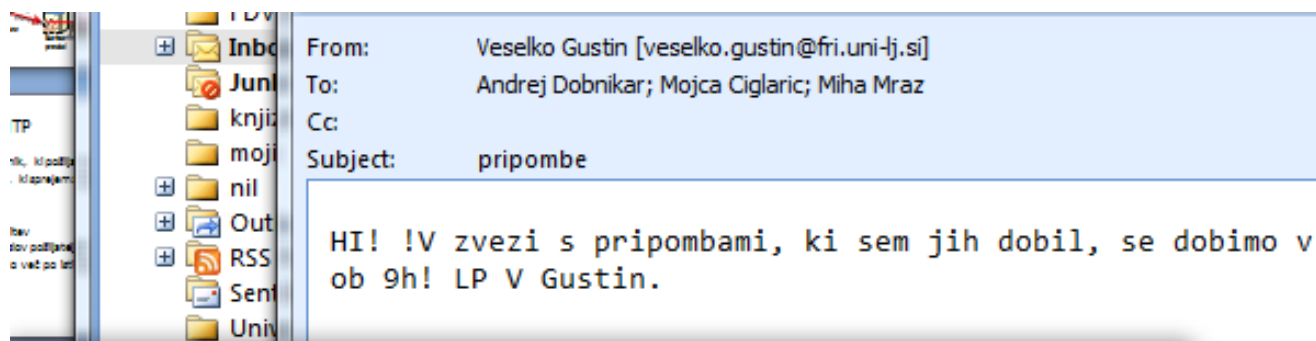
- V glavo doda vrstico Received
- Teh vrstic je lahko več (npr. če se pošta posreduje - forward)

**Received: from fri.uni-lj.si by
gmail.com;**

4 Nov 2010 15:29:42 GMT

**Received: from mojmail.si by fri.uni-
lj.si;**

4 Nov 2010 15:27:33 GMT

Celotna glava prejšnjega sporočila...

Received: from ns.fri.uni-lj.si ([212.235.188.18]) by fri-postar.fri.uni-lj.si with Microsoft SMTPSVC(6.0.3790.3959);

Mon, 12 Nov 2007 07:54:07 +0100

Received: from fri-smtpscan (fri-smtpscan [212.235.188.21])

by ns.fri.uni-lj.si (Postfix) with ESMTP id D3CC39CDC0C; Mon, 12 Nov 2007 07:54:06 +0100 (CET)

Received: from localhost ([212.235.188.18]) by fri-smtpscan with Microsoft SMTPSVC(6.0.3790.0);

Mon, 12 Nov 2007 07:54:05 +0100

X-Virus-Scanned: amavisd-new at fri.uni-lj.si

Received: from ns.fri.uni-lj.si ([127.0.0.1])

by localhost (ns.fri.uni-lj.si [127.0.0.1]) (amavisd-new, port 10024)

with ESMTP id LBI165vdxDib; Mon, 12 Nov 2007 07:54:04 +0100 (CET)

Received: from fri.uni-lj.si (lra-3.fri.uni-lj.si [193.2.76.71])

by ns.fri.uni-lj.si (Postfix) with ESMTP id D61259CDC0C; Mon, 12 Nov 2007 07:54:03 +0100 (CET)

Message-ID: <4737F884.9080703@fri.uni-lj.si>

Date: Mon, 12 Nov 2007 07:53:56 +0100

From: Veselko Gustin <veselko.gustin@fri.uni-lj.si>

Organization: University of Ljubljana, Faculty of Computer and Information Science

User-Agent: Mozilla/5.0 (Windows; U; Windows NT 5.0; en-US; rv:1.4) Gecko/20030624 Netscape/7.1 (ax)

X-Accept-Language: en-us, en

MIME-Version: 1.0

To: <andrej.dobnikar@fri.uni-lj.si>, Mojca Ciglaric <mojca.ciglaric@fri.uni-lj.si>, <miha.mraz@fri.uni-lj.si>

Subject: pripombe

Content-Type: text/plain; charset=us-ascii; format=flowed

Content-Transfer-Encoding: 7bit

X-OriginalArrivalTime: 12 Nov 2007 06:54:05.0541 (UTC) FILETIME=[D0E7F150:01C824F8]

Return-Path: veselko.gustin@fri.uni-lj.si

MIME razširitve sporočila

- Multipurpose Internet Mail Extensions
- RFC 2045 in 2046: razširitvi starega RFC 822.
- ČŠŽÁÃÇÊËΩξ☺ , večprestavna sporočila
- Nova polja glave

MIME-Version:

Content-Type:

Content-Transfer-Encoding:

Kodiranje (Encoding)

- Quoted-printable
  - Za (8-bitni) tekst z malo ne-angleškimi znaki. Berljivo.
Subject: =?iso-8859-2?Q?RE:_Obisk_na_va=B9i_=B9oli?=
- Base 64
  - Abeceda iz 64 znakov (A-Z, a-z, 0-9, "+" in "/")
  - 3x8 bitov → 4x6 bitov → 4 ASCII znaki
  - Velika režija (137% + 814 bitov glava)
- Binary (novejši RFC 3030)
- Primer: jpg priponka (decode, jpeg dekompresija)

Primerjava SMTP in HTTP

- Podobnosti
  - Prenos datotek
  - Trajne (persistent) povezave (HTTP: možne)
- Razlike
  - HTTP: pull (potegnem vsebino s strežnika)
SMTP: push (oddajni strežnik pošto porine prejemnemu)
  - SMTP: 7-bitno ASCII kodiranje, HTTP ne
  - HTTP: vsak objekt enkapsulira v svoj HTTP odgovor, SMTP: vse objekte maila zavije v eno sporočilo

Dostop do poštne predala

Včasih: oddaljen dostop do strežnika (telnet), nato neposredno branje iz poštne predala...

Danes

- Dohodna pošta: POP3, IMAP ali HTTP dostop
  - PULL (prenos pošte k sebi)
- Pošiljanje odhodne pošte na strežnik: SMTP
  - PUSH

POP3

- Preprost, omejena funkcionalnost
- UA odpre TCP povezavo na vrata 110
- 3 faze
  - Avtorizacija
  - Transakcija (prenos sporočil, oznake za brisanje, statistika)
  - Posodabljanje (odjemalec : QUIT, strežnik izvede brisanje)
- Slabosti: lokalno urejanje pošte, dostop z več računalnikov.

POP3 ukazi - primer

```
S: +OK POP3 server ready
O: user mojcac                uporabnik se predstavi
S: +OK
O: pass tralala                nezaščiten!
S: +OK user successfully logged on    (ali pa -ERR)

O: list
S: 1 678                      1. sporočilo je veliko 678 bytov
S: .                          Ni več sporočil...
O: retr 1                      prenesi sporočilo 1
S: (tralala hopsasa ...)
S: .
O: dele 1                      briši sporočilo 1
O: quit
S: +OK POP3 server signing off
```

IMAP in HTTP

- IMAP
  - Kompleksen, zahtevnejši, več funkcionalnosti
  - Uporabnik lahko določi mape na strežniku
  - Vsako sporočilo je v mapi
  - UA lahko prenese tudi le dele sporočil
  - Večja obremenitev strežnika
- HTTP dostop do pošte
  - Brskalnik, dostop od koderkoli, brezplačni ponudniki
  - Mape kot pri IMAP
  - Dostop do map in sporočil omogočajo skripte na HTTP strežniku, te npr. prek IMAP komunicirajo s poštnim strežnikom.

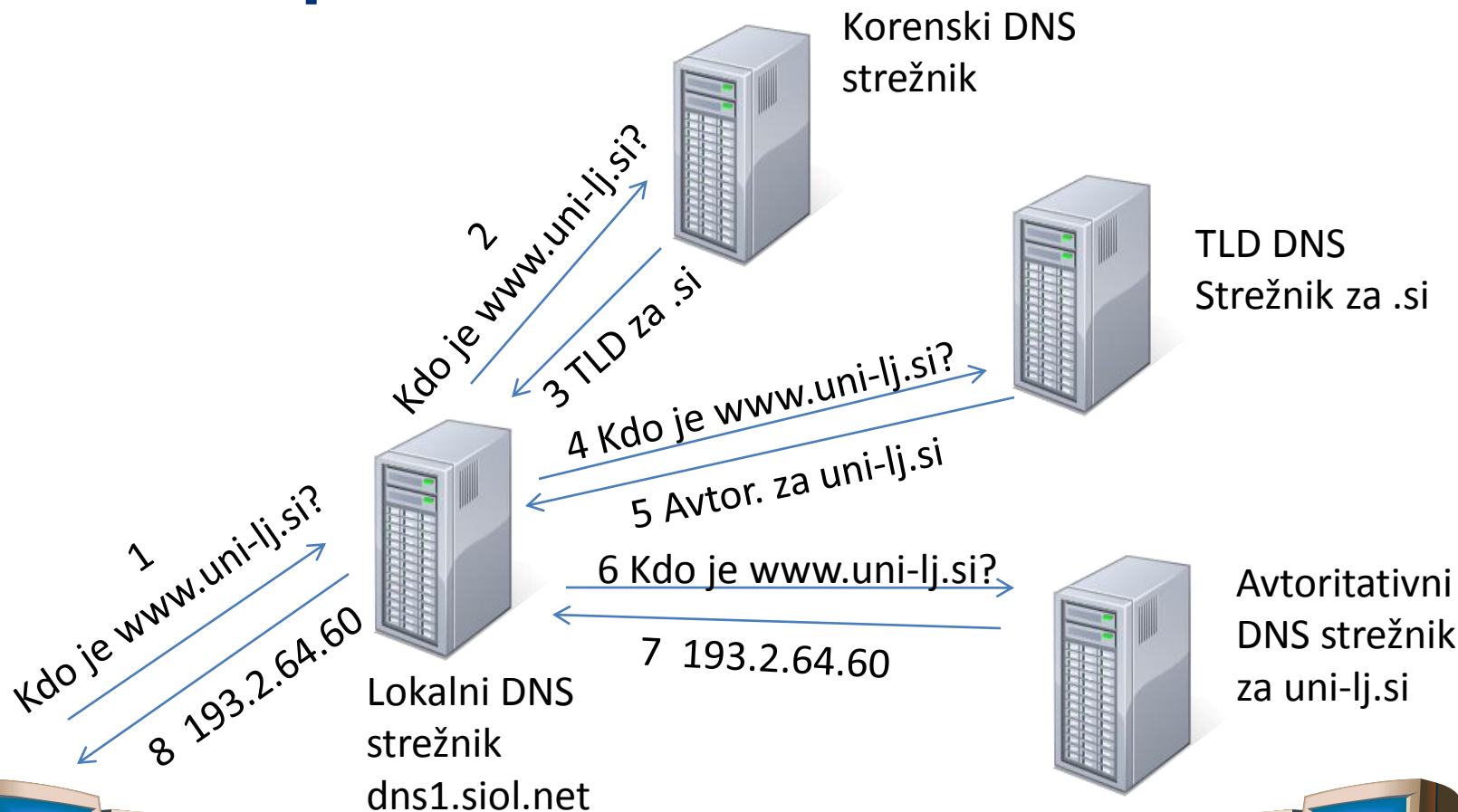
DNS

- IP številka ali znano ime (www.google.com)?
- Bistvena omrežna funkcionalnost, ne direktno za uporabnika. RFC 1034, 1035, ...
- DNS vključuje
  - Porazdeljeno podatkovno zbirko
  - Protokol za poizvedovanje po njej
- Storitve
  - Preslikava med imeni in IP številkami
  - Aliasi (več imen za isto IP številko) hostov in poštnih strežnikov
  - Porazdeljevanje bremena (več IP številke za isto ime)

Organizacija

- Zakaj ne le en strežnik?
- 13 korenskih strežnikov (A-M), vsak je replicirana gruča
- Posamezni TLD (Top-Level Domain) strežniki
  - com, org, net, edu, biz, info, si, fr, it, de, ...
- Avtoritativni strežniki
  - Organizacija z javno dostopnimi računalniki (UL: uni-lj)
- Lokalni strežniki
  - posredniki do DNS hierarhije

Primer poizvedbe

1: rekurzivna poizvedba
2,4,6: iterativne poizvedbe

DNS caching

- DNS strežnik si zapomni prejete odgovore (za določen čas, npr. 2 dni)
- Njegov odgovor ne bo avtoritativen
- Manj poizvedb, hitrejši odziv
- Zapomni si lahko tudi naslove TLD strežnikov (razbremenijo korenskega)

DNS zapisi

- RR = Resource Record (Name, Value, Type, TTL)
- TTL: kdaj zapis izbrisati
- Type = A: Name - ime rač., Value – IP številka (AAAA za IPv6)
- Type = NS: Name – ime domene, Value – ime avtoritativnega DNS strežnika.
- Type = CNAME: Name – alias ime, Value – pravo (kanonično) ime
- Type = MX: Name – alias poštne strežnika, Value – pravo (kanonično) ime poštne strežnika

DNS strežniki in zapisi

- Avtoritativni DNS strežnik ima zapise tipa A za vse “svoje” gostitelje.
- Ne-avtoritativni DNS strežnik (**dns1.siol.net**)
  - ima *lahko* zapis tipa A (cache!) za nekega gostitelja
(**www.uni-lj.si, 193.2.64.60, A**)
  - Ima NS zapis za domeno tega gostitelja
(**uni-lj.si, dns1.uni-lj.si, NS**)
  - Ima A zapis za DNS strežnik te domene
(**dns1.uni-lj.si, 193.2.64.45, A**)

DNS sporočila

- Poizvedba in odgovor. Format je enak.
- Glava 12 bytov, več polj
  - ID sporočila 16 bitov
  - Zastavice (zahteva ali odgovor, želim rekurzijo, možna rekurzija, avtoritativni odgovor...)
  - Število vprašanj, število odgovorov (RR-jev), št. avtoritativnih in št. dodatnih RR
- Poizvedba (ali več) (ime, tip, npr. A/MX)
- Odgovor(i) (RR zapisi za ime)
- Avtoritete (RR zapisi drugih avt. strežnikov)
- Dodatni podatki (RR)
- Nslookup – za vpogled v bazo sistema

Kako raste DNS zbirka podatkov?

- Registracija domene lrk.si in dodelitev ranga IP števil
- Določitev primarnega in sekundarnega (backup) avtoritativnega DNS strežnika
- Registrar: vnos NS in A zapisov zanj v TLD DNS strežnik:
  - `lrk.si`, `dns1.lrk.si`, NS
  - `dns1.lrk.si`, `123.123.122.5`, A
- Vnos A zapisa za spletni strežnik, MX zapisa za poštni strežnik domene v avt. DNS strežnik
  - Statično (ročni vnos)
  - Dinamično (z DNS sporočili – RFC 2136)

Storitev aplikacijske plasti je še več...

- **Standardne**
  - Oddaljen dostop (telnet, RFC15 → RFC 854 in drugi),
  - Novice (NNTP, RFC 977, 3977 in drugi)
  - Imenik (LDAP)...
- **Nestandardne**
  - Iskanje,
  - P2P izmenjava datotek
  - ...
- **Podporne** (sejna + predstavitvena plast po OSI)
  - Predstavitev podatkov (preslikave med kodnimi tabelami, ASN.1)
  - Stiskanje (jpeg, mpeg...)
  - Zaščita vsebine (kriptiranje...)
  - Logično povezovanje aplikacijskih procesov – vodenje seje
  - ...

Nestandardne storitve: P2P

- Dinamično omrežje, nestalni člani
- Ponovni priklop z drugim IP
- Izmenjava podatkov med poljubnima končnima sistemoma

- Osrednji strežnik (Napster)
- Popolna enakost (osnovna Gnutella, Kazaa)
  - Poplavljanje poizvedb ali omejeno poplavljanje
- Popolna enakost + super vozlišča
  - Prioritete uporabnikov, paralelno pretakanje, vrste zahtev
- Podobno: eMule, eDonkey
- BitTorrent: iskanje je ločeno od prenašanja

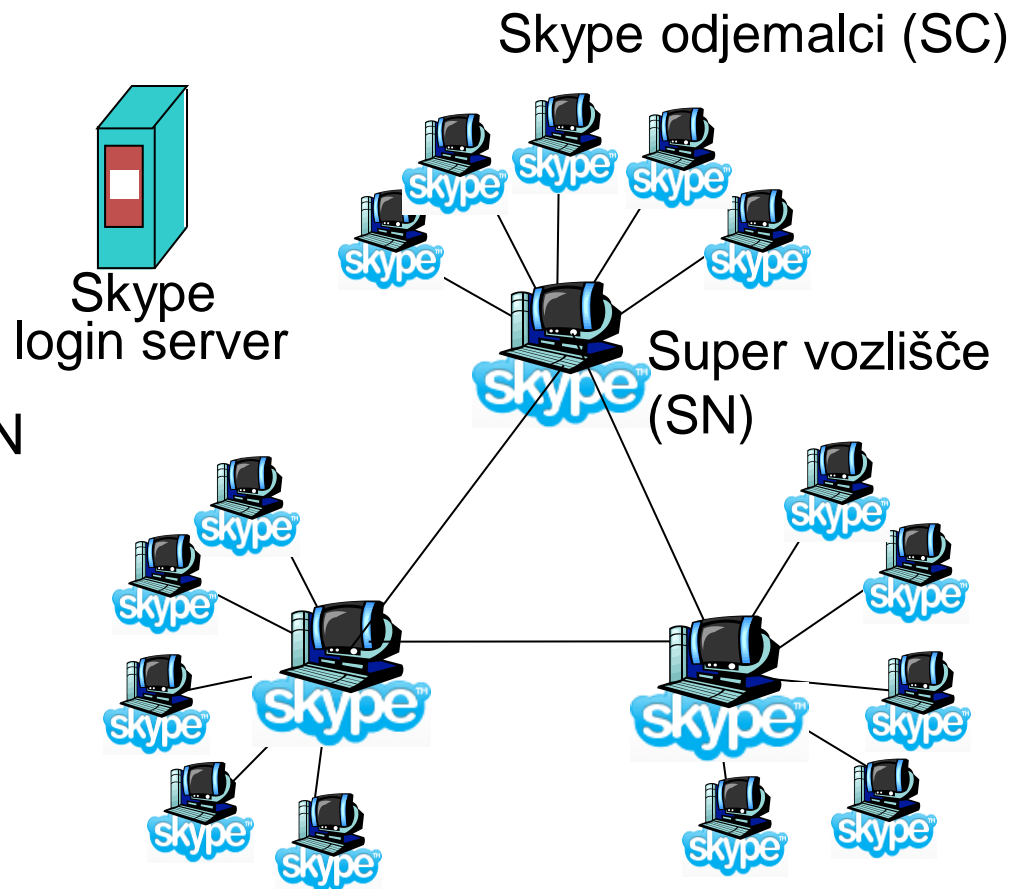

BitTorrent

- Torrent: skupina odjemalcev, ki si delijo kose datotek (256 KB)
- Sledilnik – tracker- evidentira odjemalce in seznam posreduje drugim odjemalcem.
- Peer, ki se vključuje: nima datoteke. Od sledilnika dobi seznam peerov in se poveže na nekatere (sosedje)
- Periodično sprašuje sosede, katere kose imajo (različne!) –
- Med prenosom k sebi tudi prenaša k drugim peerom (4-im, ki k njemu prenašajo najhitreje + vsakih 30 sekund naključno še enemu - optimistically unchoke)
- Peeri s hitrejšim prenosom drugim najdejo boljše partnerje in hitreje dobijo celo datoteko,

Skype

- Hierarhično prekrivno omrežje (2 nivoja)
- Indeks vsebuje pare uporabniško ime – IP naslov – porazdeljen po SN
- Težava: komunikacija med peeroma, ki sta oba za NATom: potreben je posrednik, ki ni za NATom (relay): vsak se poveže na relay, ta posreduje ves promet.

Podporne storitve sejne plasti

- Vsebina: **logično povezovanje apl. procesov**
- TCP model: logično povezovanje opredeli programer
- OSI model: predlog standardnih funkcij
- Sejne storitve
  - So na voljo aplikacijski plasti: SSPT nudi dostop do funkcij logičnega povezovanja, nadzora,...
  - Uporabljajo storitve transportne plasti (idealni kanal)

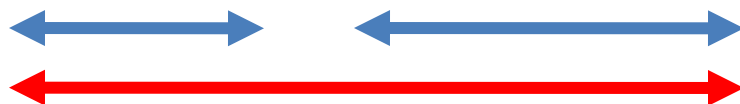
Sejna in transportna povezava

- Možni odnosi:

Sejna povezava

Transportna povezava

Več sejnih povezav

Transportna povezava

Sejna povezava

Več transportnih povezav

- Multipleksiranje se izvaja na nižjih plasteh.

OSI: struktura seje

- Sejna povezava
  - Seja: ena ali več aktivnosti (ena naenkrat)
    - Aktivnost: en ali več dialogov (en naenkrat)
  - Aktivnost lahko zajema več kot eno sejo
    - Prekinitev, zamrznitev, bujenje, ponovitev
- Žetoni pomagajo strukturirati sejno povezavo
  - Podatkovni (pošiljanje)
  - Rušilni (sproščanje povezave)
  - Sinhronizacijski
    - Glavne sinhronizacijske točke (potrditev, čakanje)
    - Pomožne (ni potrditve – nepovezana storitev)

OSI: funkcije sejne plasti

Različni nivoji kakovosti sejne storitve! Funkcionalni sklopi:

1. Jedro: osnovna povezana storitev, dvosmerni kanal
2. Usklajeno sproščanje logičnega kanala
3. Izmenično dvosmerni kanal
4. Sinhronizacija med sejo
5. Nadzor in upravljanje aktivnosti
6. Sporočanje o neregularnostih

OSI nivoji kakovosti sejnih protokolov:

1, 1+3, 1+4, 1+5+6, 1-6 (full)